

Wszystko, co musisz wiedzieć o mammografii/Wszystko, co chcesz wiedzieć o mammografii

Czym jest mammografia, jak wygląda badanie mammograficzne i kto powinien je wykonywać tłumaczy dr Małgorzata Cymerman, Dyrektor Medyczna LUX MED Diagnostyka, Centrum Diagnostyczne Gdynia

1. Czym jest mammografia?

Mammografia jest najbardziej czułym i specyficznym badaniem w zwalczaniu raka piersi. Mammografia to obrazowa metoda badania gruczołu piersiowego (sutka) z użyciem minimalnej dawki promieniowania rentgenowskiego. W trakcie badania wykonuje się po dwa zdjęcia każdej piersi. Badanie pozwala na rozpoznanie i wykrycie tzw. zmian bezobjawowych (guzków oraz innych nieprawidłowości w piersi) w bardzo wczesnym etapie rozwoju – wtedy, kiedy nie są one wyczuwalne przez kobietę lub lekarza, co bardzo istotnie zwiększa szansę wyleczenia.

2. Jak wygląda badanie mammograficzne i czy jest ono bolesne?

Badanie mammograficzne nie wymaga specjalnego przygotowania, jednakże zaleca się, aby badanie to przeprowadzać w I fazie cyklu miesięczkowego (około 10. dnia cyklu), wtedy piersi są mniej wrażliwe na dotyk.

Do badania pacjentka rozbiera górną połowę ciała. Badanie trwa kilka minut i standardowo wykonuje się 4 zdjęcia po dwa ujęcia każdej piersi, w dwóch podstawowych projekcjach, tzn.: w projekcji górnodół oraz w projekcji skośnej. Podczas badania technik elektroradiologii umieszcza pierś na stoliku aparatu mammograficznego i następnie zostaje ona dociśnięta do urządzenia przy pomocy płytki z przejrzystego tworzywa. Ucisk zastosowany w czasie unieruchomienia piersi jest niezbędny w celu zmniejszenia dawki promieniowania rentgenowskiego oraz uzyskania wyraźnego obrazu prawidłowych struktur sutka i ewentualnych zmian. Badanie jest całkowicie bezpieczne, a zastosowany ucisk nie uszkadza piersi i nie stanowi żadnego zagrożenia dla zdrowia.

Niektóre kobiety mogą odczuwać w czasie badania ból, ale dla większości jest to jedynie krótko trwające uczucie dyskomfortu.

Jak często powinno być wykonywane?

U kobiet przed 40 roku życia mammografię wykonuje się jedynie w szczególnych przypadkach i pod nadzorem specjalisty. Wynika to z ograniczonej czułości tego badania w sutkach gruczołowych u młodych kobiet oraz rzadkiego występowania raka piersi poniżej 35 roku życia.

Zgodnie z zaleceniami Polskiego Towarzystwa Onkologicznego, wykonywanie tego badania zaleca się kobietom: od 40 do 50 roku życia - raz na 2 lata, po 50 roku życia - raz w roku, na podstawie skierowania od lekarza.

Dla kobiet w wieku 50-69 lat, które nie chorowały na raka piersi istnieje możliwość wykonania bezpłatnej mammografii w ramach programu NFZ. Na takie badanie nie jest wymagane skierowanie od lekarza.

Skryningowe badanie mammograficzne powinno być wykonywane co 24 miesiące, czyli co 2 lata. Jednak u części kobiet występuje wskazanie do wykonania ponownego badania mammograficznego po upływie 12 miesięcy z powodu obciążenia następującymi czynnikami ryzyka: rak piersi wśród członków rodziny (u matki, siostry lub córki), mutacje w obrębie genów BRCA 1 lub BRCA 2.

3. Czy badanie jest bezpieczne?

Mammografia jest badaniem całkowicie bezpiecznym. Dawka promieniowania w trakcie badania jest porównywalna z dawką pochłanianą w trakcie prześwietlenia zęba czy promieniowaniem, jakie występuje w samolocie.

4. Czy są jakieś przeciwwskazania do wykonywania mammografii?

Jedynym przeciwwskazaniem do badania mammograficznego jest ciąża.

5. Czy mammografia to jedyna metoda wykrycia raka piersi? Czy jest skuteczniejszym badaniem niż USG?

Mammografia nie jest jedyną metodą stosowaną w wykrywaniu raka piersi. Współczesna medycyna dysponuje wieloma metodami diagnostycznymi, które pozwalają na pełną diagnostykę zmian w piersiach. Aby badanie było w pełni skuteczne, należy łączyć różne metody i dostosować je do wieku i budowy piersi kobiety. Obecnie mammografia uznawana jest za najlepszą metodę wczesnego wykrywania raka piersi u kobiet powyżej 40. roku życia i za najskuteczniejsze badanie przesiewowe (skryningowe) u kobiet w przedziale wiekowym 50–69 lat. Jest to badanie o wysokiej czułości i swoistości, które pozwala na wykrycie zmian we wczesnym stadium zaawansowania, a dzięki temu kobieta ma większe szanse na pełne wyleczenie choroby i zachowanie piersi.

USG piersi jest metodą bezpieczną i bezbolesną, zalecaną szczególnie w przedziale wieku 20–40 lat lub w każdym wieku jako badanie uzupełniające w celu rozwiania wątpliwości powstałych w badaniu mammograficznym. Badania USG nie wykorzystuje się do badań przesiewowych.

6. Czy regularne wykonywanie mammografii chroni przed zachorowaniem na raka piersi?

Nie. Mammografia nie chroni przed zachorowaniem na raka piersi, jednak po 40. roku życia należy ją regularnie wykonywać, gdyż pozwala na wykrycie zmian niewyczuwalnych palpacyjnie.

7. Jakie są czynniki zwiększające ryzyko zachorowania na raka piersi?

Etiologia powstawania raka piersi nadal pozostaje nieznana. Ustalono natomiast wiele czynników zwiększających zachorowalność:

- płeć żeńska (rak piersi u mężczyzn zdarza się 100 razy rzadziej),
- starszy wiek,
- pierwsza miesiączka przed ukończeniem 11. roku życia,
- menopauza po 54. roku życia,
- późny wiek pierwszego porodu (po 35. roku życia),
- długotrwała (co najmniej 10 lat) hormonalna terapia zastępcza,
- rodzinne występowanie raka piersi (poniżej 50. roku życia),
- rak piersi w wywiadzie,
- nosicielstwo mutacji niektórych genów (przede wszystkim BRCA1 i BRCA2),
- łagodne choroby rozrostowe piersi.

8. Czym jest badanie skryningowe i czym różni się od badania diagnostycznego?

Badanie skryningowe jest badaniem bezpłatnym, wykonywanym w ramach Populacyjnego Programu Wczesnego Wykrywania Raka Piersi, zorganizowanego przez Ministerstwo Zdrowia, a finansowanego przez Narodowy Fundusz Zdrowia. Na badanie skryningowe nie jest wymagane skierowanie od lekarza, kobieta chcąc wziąć udział w Programie musi jednak spełnić kryteria NFZ.

[Sprawdź, czy spełniasz kryteria wymagane do mammografii skryningowej]

Badanie skryningowe oceniane jest niezależnie przez dwóch, a nawet trzech lekarzy specjalistów, a kobiety, u których wykryto nieprawidłowości kierowane są na dodatkowe badania diagnostyczne do jednego z ośrodków wytypowanych przez NFZ celem postawienia ostatecznego rozpoznania.

Wynik badania drukowany jest z systemu informatycznego NFZ, a jego treść zawiera najistotniejsze informacje dotyczące postawionego przez lekarzy rozpoznania.

[Czytaj więcej o mammograficznych badaniach skryningowych]

Badanie diagnostyczne to badanie mammograficzne wykonywane na podstawie skierowania od lekarza, oceniane jest przez jednego lekarza radiologa, wynik badania wydawany jest w formie opisu z

zaleceniami dotyczącymi kontrolnego badania lub wskazaniem wykonania dodatkowych procedur medycznych niezbędnych do postawienia ostatecznej diagnozy.

9. Czy jest konieczność wykonania badania mammograficznego, mimo iż nie jestem w grupie ryzyka, nikt w mojej rodzinie nie chorował na raka piersi?

Tak, każda kobieta powyżej 40. roku życia powinna regularnie wykonywać badania mammograficzne i przeprowadzać co miesiąc samobadanie piersi.

10. Czy muszę zgłaszać się na mammografię, mimo iż wykonuję samobadanie piersi?

Tak, kobiety, które regularnie (raz w miesiącu) przeprowadzają samobadanie piersi, mogą wykryć guz wielkości około 1 cm. Guz wielkości do 2 cm, który okazałby się zmianą złośliwą, jest zwykle nowotworem w I stopniu zaawansowania i jest prawie w 100% wyleczalny.

Mammografia daje szansę na wykrycie guzków już kilkumilimetrowych oraz zmian tzw. bezobjawowych (przedklinicznych), czyli we wczesnym stadium zaawansowania, zanim pojawią się jakiegokolwiek symptomy choroby, jak wyczuwalny guzek w piersi, wciągnięcie brodawki sutkowej, wciągnięcie skóry, zniekształcenie zarysu piersi czy pojawienie się powiększonych węzłów chłonnych w dole pachowym.

11. Czy badanie w mammobusie pod względem jakości dorównuje badaniom wykonanym w pracowni mammograficznej?

Badanie wykonane w mammobusie w żadnym stopnie nie odbiega standardem od badania wykonanego w placówce stacjonarnej.

Sprzęt, zainstalowany w mamobusie, podobnie jak ten w placówkach stacjonarnych podlega regularnym kontrolom technicznym, w związku z czym jest w pełni bezpieczny i spełnia wszelkie wymagane normy. Badanie w mammobusie jest równoważne z badaniem, wykonanym w jednostce stacjonarnej.